

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X kadencja

Druk nr 1113
Warszawa, 20 lutego 2025 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o Rzeczniku Rolników.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Roberta Telusa.

(-) Waldemar Andzel; (-) Dorota Arciszewska-Mielewczyk; (-) Piotr Babinetz; (-) Barbara Bartuś; (-) Zbigniew Bogucki; (-) Joanna Borowiak; (-) Bożena Borys-Szopa; (-) Lidia Burzyńska; (-) Zbigniew Chmielowiec; (-) Kazimierz Bogusław Choma; (-) Tadeusz Chrzan; (-) Krzysztof Czarnecki; (-) Anita Czerwińska; (-) Zbigniew Dolata; (-) Szymon Giżyński; (-) Mariusz Gosek; (-) Zbigniew Hoffmann; (-) Henryk Kowalczyk; (-) Leonard Krasulski; (-) Anna Krupka; (-) Marek Kuchciński; (-) Zbigniew Krzysztof Kuźmiuk; (-) Anna Kwiecień; (-) Krzysztof Lipiec; (-) Marzena Anna Machałek; (-) Antoni Macierewicz; (-) Dariusz Matecki; (-) Anna Milczanowska; (-) Marcin Porzucek; (-) Zbigniew Rau; (-) Sławomir Skwarek; (-) Kazimierz Smoliński; (-) Marek Suski; (-) Krzysztof Tchórzewski; (-) Robert Telus; (-) Włodzimierz Tomaszewski; (-) Jan Warzecha; (-) Elżbieta Witek; (-) Tadeusz Woźniak; (-) Jarosław Zieliński; (-) Tomasz Zieliński.

U S T A W A

z dnia ...

o Rzeczniku Rolników

Art. 1. Rzecznik Rolników, zwany dalej „Rzecznikiem”, strzeże praw rolników określonych w ustawach i aktach ustawodawczych Unii Europejskiej, czuwa nad należytą realizacją zadań władz publicznych wobec rolników, działa na rzecz równego traktowania rolników i mieszkańców wsi, a także wspiera ochronę rolników przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi.

Art. 2. Na stanowisko Rzecznika może być powołana osoba, która:

- 1) jest obywatelem polskim;
- 2) korzysta z pełni praw publicznych;
- 3) nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo ani umyślne przestępstwo skarbowe;
- 4) ukończyła studia wyższe i uzyskała tytuł magistra lub tytuł równorzędnny;
- 5) cieszy się nieposzlakowaną opinią i daje rękojmię prawidłowego wykonywania powierzonych zadań;
- 6) wyróżnia się wiedzą w zakresie gospodarki rolnej i regulacji prawnych tworzących otoczenie rolnictwa oraz posiada co najmniej pięcioletnie doświadczenie w zakresie wykonywania działalności rolniczej lub reprezentowania interesów rolników, gospodarstw rodzinnych, lub tworzenia lub stosowania prawa rolnego;
- 7) nie pełniła służby zawodowej ani nie pracowała w organach bezpieczeństwa państwa wymienionych w art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2024 r. poz. 1623 i 1897), ani nie była ich współpracownikiem.

Art. 3. Rzecznika powołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw rolnictwa spośród kandydatów zgłoszonych przez związki zawodowe rolników indywidualnych jeżeli związki te spełniają następujące warunki:

- 1) zostały wpisane do rejestru co najmniej 6 lat przed dniem 1 stycznia danego roku kalendarzowego;

2) mają na dzień 1 stycznia danego roku kalendarzowego struktury organizacyjne co najmniej w 10 województwach i co najmniej w 3 powiatach w każdym z tych województw, a liczba członków tego związku w każdym z powiatów wynosi co najmniej 30;

3) źródłem finansowania ich działalności są wpłaty ze składek członkowskich.

Art. 4. 1. Kadencja Rzecznika trwa 6 lat i rozpoczyna się z dniem jego powołania.

2. Ta sama osoba może być Rzecznikiem tylko jedną kadencję.

3. Kadencja Rzecznika wygasa w przypadku jego śmierci lub odwołania.

Art. 5. Prezes Rady Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw rolnictwa, odwołuje Rzecznika przed upływem kadencji wyłącznie w przypadku:

- 1) złożenia rezygnacji;
- 2) utraty obywatelstwa polskiego;
- 3) trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków ze względu na stan zdrowia – stwierdzonej orzeczeniem lekarskim;
- 4) prawomocnego skazania za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 5) rażącego naruszenia przepisów ustaw w związku z pełnieniem funkcji Rzecznika;
- 6) ustalenia niespełnienia lub zaprzestania spełniania warunków, o których mowa w art. 2 pkt 2, 4 i 7.

Art. 6. Osoba powołana na stanowisko Rzecznika nie może:

- 1) wykonywać innych zajęć zawodowych ani zajmować innego stanowiska, z wyjątkiem stanowiska:
 - a) badawczo-dydaktycznego lub badawczego na uczelni,
 - b) naukowo-dydaktycznego lub naukowego w podmiocie, o którym mowa w art. 7 ust. 1 pkt 2–8 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 r. poz. 574, z późn. zm.¹⁾);
- 2) należeć do partii politycznej;
- 3) wykonywać innych czynności, które pozostają w sprzeczności z jego obowiązkami albo mogą wywołać podejrzenie o jego stronnictwo lub interesowność;
- 4) prowadzić działalności publicznej niedającej się pogodzić z obowiązkami i godnością jego urzędu.

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2022 r. poz. 583, 655, 682, 807, 1010, 1079, 1117, 1459, 2185 i 2306.

Art. 7. 1. Rzecznik może wykonywać swoje zadania przy pomocy jednego zastępcy.

2. Minister właściwy do spraw rolnictwa powołuje zastępcę Rzecznika na wniosek Rzecznika.

3. Kandydat na stanowisko zastępcy Rzecznika musi spełniać wymagania, o których mowa w art. 2. Przepis art. 6 stosuje się odpowiednio.

4. Minister właściwy do spraw rolnictwa:

- 1) odwołuje zastępcę Rzecznika – w przypadkach, o których mowa w art. 5;
- 2) może odwołać zastępcę Rzecznika – na wniosek Rzecznika.

5. Rzecznik może ustanowić swoich pełnomocników terenowych spośród pracowników Biura Rzecznika.

Art. 8. 1. Rzecznik wykonuje swoje zadania przy pomocy Biura Rzecznika.

2. Siedzibą Biura Rzecznika jest Warszawa.

3. Biuro Rzecznika jest państwową jednostką budżetową.

4. Minister właściwy do spraw rolnictwa, na wniosek Rzecznika, nadaje, w drodze zarządzenia, statut, który określa organizację Biura Rzecznika.

Art. 9. Zadaniem Rzecznika jest w szczególności:

- 1) reprezentowanie interesu rolników wobec władz publicznych, w tym także wobec instytucji Unii Europejskiej,
- 2) opiniowanie projektów aktów normatywnych dotyczących podejmowania i prowadzenia działalności rolniczej, wsparcia rolnictwa oraz ochrony gruntów rolnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 3) pomoc w organizacji mediacji między rolnikami a organami administracji publicznej;
- 4) współpraca z organizacjami pozarządowymi, społecznymi i zawodowymi, do których celów statutowych należy ochrona praw rolników oraz współdziałanie ze stowarzyszeniami, ruchami obywatelskimi, innymi dobrowolnymi zrzeszeniami i fundacjami oraz z zagranicznymi i międzynarodowymi organami i organizacjami na rzecz ochrony praw rolników oraz poszanowania zasady wolności działalności rolniczej i równego traktowania;
- 5) czuwanie nad przestrzeganiem zasad uczciwej konkurencji i uczciwych praktyk rynkowych w stosunku do rolników i inicjowanie na rzecz rolników postępowań w tym zakresie.

- 6) inicjowanie i organizowanie działalności edukacyjnej i informacyjnej w zakresie związanym z wykonywaniem działalności rolniczej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w szczególności w dziedzinie rolnictwa oraz prawa rolnego;
- 7) podejmowanie innych działań, o ile służą one ochronie praw rolników.

Art. 10. 1. W zakresie ochrony praw rolników Rzecznik może:

- 1) występować do właściwych organów z wnioskami o podjęcie inicjatywy ustawodawczej albo wydanie lub zmianę innych aktów prawnych w sprawach dotyczących działalności rolniczej;
- 2) informować właściwe organy nadzoru lub kontroli o dostrzeżonych nieprawidłowościach w funkcjonowaniu organów administracji publicznej;
- 3) informować właściwe organy o dostrzeżonych barierach i utrudnieniach w zakresie wykonywania działalności rolniczej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 4) występować do Sądu Najwyższego z wnioskiem, o którym mowa w art. 83 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2023 r. poz. 1093);
- 5) wnosić skargę nadzwyczajną, na podstawie art. 89 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym;
- 6) brać udział w postępowaniu w sprawach cywilnych, w których tylko jedną ze stron jest rolnik, i który wyraził zgodę na piśmie na udział Rzecznika, oraz jeżeli Rzecznik brał udział w postępowaniu administracyjnym poprzedzającym to postępowanie sądowe - na prawach przysługujących prokuratorowi;
- 7) występować do Naczelnego Sądu Administracyjnego z wnioskami o podjęcie uchwały mającej na celu wyjaśnienie przepisów prawnych, których stosowanie wywołało rozbieżności w orzecznictwie sądów administracyjnych;
- 8) zwrócić się o wszczęcie postępowania administracyjnego, wnosić skargi i skargi kasacyjne do sądu administracyjnego, a także uczestniczyć w tych postępowaniach - na prawach przysługujących prokuratorowi;
- 9) żądać wszczęcia przez uprawnionego oskarżyciela postępowania przygotowawczego w sprawach o przestępstwa wszczynane z urzędu;
- 10) informować właściwe organy o dostrzeżonych barierach i utrudnieniach w zakresie wykonywania działalności rolniczej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

2. W celu wykonywania zadań Rzecznik może zawierać umowy na przeprowadzenie badań lub sporządzenie ekspertyz i opinii.

Art. 11. 1. Podjęcie czynności przez Rzecznika następuje z urzędu lub na wniosek.

2. Z wnioskiem mogą zwracać się do Rzecznika rolnicy lub organizacje rolników.

3. Rzecznik, po zapoznaniu się ze skierowanym do niego wnioskiem, może:

- 1) podjąć czynności;
- 2) wskazać wnioskodawcy przysługujące mu prawa i środki działania;
- 3) przekazać sprawę według właściwości;
- 4) odmówić podjęcia czynności, o czym, uzasadniając swoje stanowisko, zawiadamia wnioskodawcę.

4. Rzecznik, podejmując czynności, bada, czy wskutek działania lub zaniechania organu administracji publicznej nie nastąpiło naruszenie praw lub interesów rolnika.

Art. 12. 1. Rzecznik może zwracać się do właściwych organów, organizacji lub instytucji publicznych z ocenami i wnioskami o podjęcie działań zmierzających do zapewnienia skutecznej ochrony praw rolników oraz usprawnienia trybu załatwiania spraw w tym zakresie.

2. Organy, organizacje i instytucje, o których mowa w ust. 1, są obowiązane do rozpatrzenia spraw skierowanych przez Rzecznika.

3. Organy, organizacje lub instytucje, o których mowa w ust. 1, do których Rzecznik zwrócił się o podjęcie działań, o których mowa w ust. 1, są obowiązane niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 30 dni, poinformować Rzecznika o podjętych działaniach lub zajęтым stanowisku.

4. W przypadku gdy organy, organizacje lub instytucje, o których mowa w ust. 1, nie informują Rzecznika o podjętych działaniach lub zajęтым stanowisku albo gdy Rzecznik nie podziela ich stanowiska, może zwrócić się do właściwej jednostki nadrzędnej o podjęcie odpowiednich działań.

5. Rzecznik publikuje na swojej stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej dane dotyczące nieudzielonych odpowiedzi, o których mowa w ust. 4.

6. W przypadku gdy Rzecznik stwierdził naruszenie praw rolnika w działalności organu, organizacji lub instytucji, o których mowa w ust. 1, może zwrócić się z wnioskiem o wszczęcie postępowania wyjaśniającego lub dyscyplinarnego.

Art. 13. 1. Organ, organizacja lub instytucja, o których mowa w art. 12 ust. 1, do których zwróci się Rzecznik, są obowiązane z nim współdziałać i udzielać mu pomocy.

2. Organ, organizacja lub instytucja, o których mowa w art. 12 ust. 1, są obowiązane w szczególności:

- 1) zapewnić dostęp do akt i dokumentów spraw zakończonych;
- 2) udzielać żądanych przez Rzecznika informacji i wyjaśnień;
- 3) udzielać wyjaśnień dotyczących podstawy faktycznej i prawnej swoich rozstrzygnięć.

3. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się do informacji niejawnych w rozumieniu ustawy z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 756 i 1030).

4. Przepisów ust. 2 pkt 1 i 2 nie stosuje się do postępowań prowadzonych przez Komisję Nadzoru Finansowego oraz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

5. Rzecznik jest obowiązany do ochrony oraz nieudostępniania podmiotom nieuprawnionym informacji i danych, uzyskanych zgodnie z ust. 1 i 2, jeśli stanowią one tajemnice prawnie chronione.

Art. 14. 1. Z uwzględnieniem przepisów dotyczących tajemnic prawnie chronionych Rzecznik może przetwarzać wszelkie informacje niezbędne do realizacji swoich ustawowych zadań, w tym dane osobowe, z wyłączeniem danych osobowych ujawniających pochodzenie rasowe lub etniczne, poglądy polityczne, przekonania religijne lub filozoficzne, przynależność wyznaniową, danych genetycznych, danych biometrycznych oraz danych dotyczących seksualności lub orientacji seksualnej.

2. Rzecznik może odmówić ujawnienia danych osobowych osoby, od której uzyskał informację wskazującą na naruszenie praw rolnika, oraz osoby, której naruszenie dotyczy, a także dokumentacji zgromadzonej w toku badania sprawy, w tym także wobec organów władzy publicznej, jeżeli uzna to za niezbędne dla ochrony wolności, praw i interesów jednostki.

3. Nie można odmówić ujawnienia informacji, w tym danych osobowych lub dokumentacji, o których mowa w ust. 2, gdy zatajenie takich informacji, danych osobowych lub dokumentów prowadziłoby do zagrożenia życia lub zdrowia innych osób lub mogło zagrażać bezpieczeństwu lub porządkowi publicznemu.

4. Administratorem danych, o których mowa w ust. 1, jest Rzecznik.

5. Dane osobowe podlegają zabezpieczeniom zapobiegającym nadużyciom lub niezgodnemu z prawem dostępowi lub przekazywaniu polegającym co najmniej na:

- 1) dopuszczeniu przez administratora danych do przetwarzania danych osobowych wyłącznie osób pisemnie do tego upoważnionych;
- 2) pisemnym zobowiązaniu się osób upoważnionych do przetwarzania danych osobowych do zachowania ich w tajemnicy;

- 3) regularnym testowaniu i doskonaleniu stosowanych środków technicznych i organizacyjnych.

Art. 15. 1. Rzecznik przedstawia corocznie, w terminie 90 dni od zakończenia roku kalendarzowego, Prezesowi Rady Ministrów, a także podaje do wiadomości publicznej, sprawozdanie ze swojej działalności w poprzednim roku kalendarzowym.

2. Sprawozdanie, o którym mowa w ust. 1, zawiera w szczególności informacje o podjętych przez Rzecznika czynnościach, a także uwagi o stanie przestrzegania praw rolników oraz dostrzeżonych barierach i utrudnieniach w zakresie wykonywania działalności gospodarczej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 16. Wydatki związane z funkcjonowaniem Rzecznika są ujmowane w ustawie budżetowej i pokrywane z budżetu państwa, z części której dysponentem jest minister właściwy do spraw rolnictwa.

Art. 17. W ustawie z dnia 31 lipca 1981 r. o wynagrodzeniu osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe (Dz.U. z 2023 r. poz. 624) w art. 2:

- 1) pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) Marszałka Sejmu, Marszałka Senatu, Prezesa Rady Ministrów, wicemarszałka Sejmu, wicemarszałka Senatu, wiceprezesa Rady Ministrów, Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, ministra, Prezesa Narodowego Banku Polskiego, Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka, Rzecznika Finansowego, Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców, Rzecznika Rolników, Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych, Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Przewodniczącego Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, wiceprezesa Najwyższej Izby Kontroli, Szefa Kancelarii Sejmu, Szefa Kancelarii Senatu, zastępcy Szefa Kancelarii Sejmu, zastępcy Szefa Kancelarii Senatu, Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Szefa Służby Cywilnej, Głównego Inspektora Pracy, zastępcy Głównego Inspektora Pracy, Kierownika Krajowego Biura Wyborczego;”;

- 2) pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) Prezesa Polskiej Akademii Nauk, Sekretarza Akademii Kopernikańskiej, sekretarza stanu, członka Państwowej Komisji do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15, członka Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, pierwszego zastępcy Prezesa Narodowego Banku Polskiego, podsekretarza stanu (wiceministra), wiceprezesa

Narodowego Banku Polskiego, Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich, Zastępcy Rzecznika Praw Dziecka, Zastępcy Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych, Zastępcy Rzecznika Finansowego, zastępcy Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców, zastępcy Rzecznika Rolników, kierownika urzędu centralnego, wiceprezesa Polskiej Akademii Nauk, wojewody, zastępcy kierownika urzędu centralnego, wicewojewody.”.

Art. 18. W ustawie z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1917) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 1 w ust. 1 po pkt 7b dodaje się pkt 7c w brzmieniu:
„7c) Biurze Rzecznika Rolników;”;
- 2) w art. 36 w ust. 5 po pkt 9c dodaje się pkt 9d w brzmieniu:
„9d) Rzeczniku Rolników - dla urzędników Biura Rzecznika Rolników;”.

Art. 19. W ustawie z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2024 r. poz. 1264) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 1 po ust. 2b dodaje się ust. 2c w brzmieniu:
„2c. W sprawach rolników Rzecznik współpracuje z Rzecznikiem Rolników.”;
- 2) w art. 9 po pkt 2b dodaje się pkt 2c w brzmieniu:
„2c) na wniosek Rzecznika Rolników;”.

Art. 20. W ustawie z dnia 30 sierpnia 2002 r. - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2024 r. poz. 935 i 1685) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 8 dodaje się § 4 w brzmieniu:
„§ 4. Rzecznik Rolników może wziąć udział w każdym toczącym się postępowaniu, a także wnieść skargę, skargę kasacyjną, zażalenie oraz skargę o wznowienie postępowania, jeżeli według jego oceny wymaga tego ochrona praw rolników. W takim przypadku przysługują mu prawa strony.”;
- 2) w art. 173 § 2 otrzymuje brzmienie:
„§ 2. Skargę kasacyjną może wnieść strona, prokurator, Rzecznik Praw Obywatelskich, Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców, Rzecznik Rolników lub Rzecznik Praw Dziecka po doręczeniu im odpisu orzeczenia z uzasadnieniem.”;
- 3) w art. 264 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Uchwały, o których mowa w art. 15 § 1 pkt 2, Naczelny Sąd Administracyjny podejmuje na wniosek Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego, Prokuratora Generalnego, Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców, Rzecznika Rolników, Rzecznika Praw Dziecka, a uchwały, o których mowa w art. 15 § 1 pkt 3, na podstawie postanowienia składu orzekającego.”.

Art. 21. W ustawie z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2024 r., poz. 1632) w art. 22 w ust. 1 po pkt 8d dodaje się pkt 8e w brzmieniu:
„8e) Rzecznika Rolników;”

Art. 22. W ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2024 r. poz. 622) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 83 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Z wnioskiem, o którym mowa w § 1, mogą wystąpić również Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich oraz, w zakresie swojej właściwości, Prezes Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, Rzecznik Praw Dziecka, Rzecznik Praw Pacjenta, Przewodniczący Rady Dialogu Społecznego, Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego, Rzecznik Finansowy, Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców i Rzecznik Rolników.”;

2) w art. 89 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Skargę nadzwyczajną może wnieść Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Obywatelskich oraz, w zakresie swojej właściwości, Prezes Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, Rzecznik Praw Dziecka, Rzecznik Praw Pacjenta, Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego, Rzecznik Finansowy, Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców, Rzecznik Rolników i Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.”.

Art. 23. Do postępowań w sprawach rolników wszczętych na podstawie przepisów dotychczasowych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się przepisy dotychczasowe.

Art. 24. 1. Ustanawia się Rzecznika Rolników.

2. Prezes Rady Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw rolnictwa powoła Rzecznika Rolników na pierwszą kadencję w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, przy czym składanie kandydatur przez związki zawodowe, o których mowa w art. 3 odbędzie się w terminie 2 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

3. Tworzy się Biuro Rzecznika Rolników.

Art. 25. 1. W latach 2025–2034 maksymalny limit wydatków z budżetu państwa przeznaczonych na wykonywanie zadań Rzecznika wynikających z ustawy wynosi 187 785 000 zł, w tym w poszczególnych latach wynosi w:

- 1) 2025 r. – 8 025 tys.;
- 2) 2026 r. – 20 330 tys.;
- 3) 2027 r. – 19 260 tys.;
- 4) 2028 r. – 19 260 tys.;
- 5) 2029 r. – 19 260 tys.;
- 6) 2030 r. – 19 260 tys.;
- 7) 2031 r. – 19 260 tys.;
- 8) 2032 r. – 19 260 tys.;
- 9) 2033 r. – 19 260 tys.;
- 10) 2034 r. – 19 260 tys.;

2. W przypadku przekroczenia lub zagrożenia przekroczenia limitu wydatków, o którym mowa w ust. 1, na dany rok budżetowy, stosuje się mechanizm korygujący polegający na ograniczeniu kosztów rzeczowych Biura Rzecznika związanych z realizacją zadań wynikających z ustawy.

3. Organem właściwym do wdrożenia mechanizmu korygującego, o którym mowa w ust. 2, jest Rzecznik.

4. Organem właściwym do monitorowania wykorzystania limitu wydatków, o którym mowa w ust. 1, jest minister właściwy do spraw rolnictwa.

Art. 26. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 września 2025 roku, za wyjątkiem art. 24 ust. 1, który wchodzi w życie z dniem 1 czerwca 2025 roku.

U Z A S A D N I E N I E

1. Projekt ustawy zmierza do utworzenia nieistniejącej dotychczas instytucji Rzecznika Rolników. Instytucja ta jest bardzo potrzebna polskim rolnikom, których interesy są narażone na szwank w wielu relacjach prawnych z władzami publicznymi, z podmiotami gospodarczymi i partnerami handlowymi, w sporach cywilnoprawnych i innych podobnych sytuacjach. Rolnicy z reguły są w tych konfliktowych sytuacjach stroną słabszą, a ich sytuacja materialna nie zawsze pozwala na komercyjną pomoc prawną. Celem wprowadzanej regulacji prawnej jest zapewnienie rolnikom bezpieczeństwa ekonomicznego i prawnego, aby mogli oni z kolei zapewnić Polakom bezpieczeństwo żywnościowe.

2. Proponowana w projekcie instytucja Rzecznika Rolników jest podobna do istniejącej już od 2019 roku instytucji Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców. Podobne jest umocowanie prawne tej instytucji, jej zadania, uprawnienia i obowiązki, a także narzędzia prawne do ich realizacji, w tym uprawnienia do udziału w postępowaniach sądowych na rzecz rolników, wnoszenie skarg nadzwyczajnych, podejmowanie interwencji na rzecz rolników wobec władz publicznych, itp. Katalog zadań Rzecznika i jego uprawnienia są szczegółowo wskazane w art. 1 i 2 projektu. Rolnicy podobnie jak mali i średni przedsiębiorcy są specyficzną grupą zawodową: liczną, której sukcesy uzależnione są od wahań koniunkturalnych, i których działalność wpływa na cały przekrój społeczeństwa. Na Państwu spoczywa więc obowiązek zapewnienia takim newralgicznym grupom bezpieczeństwa działalności i jej wsparcia, stąd też idea, by tego typu grupy miały swoich własnych rzeczników, którzy będą też konsolidować np. liczne związki zawodowe i inne struktury rolnicze.

3. Sposób powołania Rzecznika – przez Prezesa Rady Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw rolnictwa, po zasięgnięciu opinii organizacji rolniczych, - a także jego 6-letnia kadencja, warunki jakie powinien spełniać kandydat na Rzecznika, okoliczności uzasadniające jego odwołanie przed upływem kadencji – wszystko to jest analogiczne do regulacji dot. Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców. Podobnie jak też kwestia struktury organizacyjnej Biura Rzecznika, powołania jego zastępcy, organizacji biur terenowych.

4. Zakłada się, że roczny koszt funkcjonowania Rzecznika nie powinien przekraczać rocznie kwoty 19 mln zł, w tej samej wysokości jak koszty funkcjonowania Biura Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców. Należy uznać, że są to uzasadnione i racjonalne koszty,

zważywszy że działalność Rzecznika ma służyć wsparciem dla około 1,3 miliona polskich rolników, prowadzących gospodarstwa rolne w Polsce.

5. Projekt jest zgodny z prawem Unii Europejskiej, działalność Rzecznika ma też służyć przestrzegania wobec rolników prawa Unii Europejskiej.

DEKLAROWANE SKUTKI REGULACJI (DSR) projektu ustawy

Informacja o projekcie

a) Tytuł projektu:

Projekt ustawy o Rzeczniku Rolników

b) Przedstawiciel wnioskodawcy:

Robert Telus

I. Część wstępna

[1] Zwięzły opis zidentyfikowanego problemu i proponowanych rozwiązań.

Projekt ustawy zmierza do utworzenia nieistniejącej dotychczas instytucji Rzecznika Rolników. Instytucja ta jest bardzo potrzebna polskim rolnikom, których interesy są narażone na szwank w wielu relacjach prawnych z władzami publicznymi, z podmiotami gospodarczymi i partnerami handlowymi, w sporach cywilnoprawnych i innych podobnych sytuacjach. Rolnicy z reguły są w tych konfliktowych sytuacjach stroną słabszą, a ich sytuacja materialna nie zawsze pozwala na komercyjną pomoc prawną.

W przypadku nie przyjęcia proponowanych rozwiązań rolnicy w wielu przypadkach zostaną sami ze swoimi problemami.

[2] Czy były rozważane rozwiązania alternatywne?

➤ Nie

Przyjęte rozwiązanie jest mocno zbliżone do rozwiązań w dziedzinie praw przedsiębiorców, dlatego nie były brane pod uwagę inne rozwiązania, tylko te, tu przedstawione, jako rozwiązania symetryczne do instytucji Rzecznika Prawa Przedsiębiorców.

II. Wymogi określone w art. 34 ust. 2 pkt 3–5 regulaminu Sejmu

[3] Jakie są przewidywane skutki prawne projektowanych rozwiązań?

Proponowane przepisy dotyczące rzecznika rolników są spójne z obowiązującym systemem prawa, a w szczególności z przepisami dotyczącymi funkcjonowania innych rzeczników, głównie zaś rzecznika praw przedsiębiorców.

Proponowane przepisy są zgodne z Konstytucją RP w tym z konstytucyjnym standardem ochrony wolności i praw.

Projekt jest zgodny z prawem Unii Europejskiej, działalność Rzecznika ma też służyć kontroli przestrzegania wobec rolników prawa Unii Europejskiej.

Projekt przewiduje datę wejścia w życie projektu zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz.U.2019.1461 t.j. z dnia 2019.08.05)

[4] Jakie są przewidywane skutki społeczne projektowanych rozwiązań?

Projekt ustawy zmierza do utworzenia nieistniejącej dotychczas instytucji Rzecznika Rolników. Instytucja ta jest bardzo potrzebna polskim rolnikom, których interesy są narażone na szwank w wielu relacjach prawnych z władzami publicznymi, z podmiotami gospodarczymi i partnerami handlowymi, w sporach cywilnoprawnych i innych podobnych sytuacjach. Rolnicy z reguły są w tych konfliktowych sytuacjach stroną słabszą, a ich sytuacja materialna nie zawsze pozwala na komercyjną pomoc prawną. Projekt przyniesie więc szeroko pojęte pozytywne skutki społeczne.

Według wyników Powszechnego Spisu Rolnego w 2020 r., liczba gospodarstw rolnych ogółem wyniosła ok. 1 317 tys. – właściciele gospodarstw to potencjalna grupa, na którą przedłożony projekt ustawy będzie miał wpływ.

Rolnicy będą mogli, tak jak np. mali i średni przedsiębiorcy, skorzystać z prawa do pomocy udzielanej przez rzecznika. Poczują większą solidarność ze swoją grupą społeczną i zawodową oraz zwiększy się ich poczucie zaufania do państwa.

Projekt wpłynie na związki zawodowe rolników indywidualnych, które to uzyskają prawo opiniowania kandydata na Rzecznika Rolników. Projekt będzie miał wpływ na członków Rady Ministrów, którzy to będą uczestniczyć w Powoływaniu i odwoływanie Rzecznika Rolników przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw rolnictwa.

Rzecznik Rolników będzie kolejną instytucją, która będzie miała prawo zwrócić się do Sądu Najwyższego z wnioskiem w sprawie rozstrzygnięcia rozbieżności wykładni prawa.

Rzecznik Rolników będzie mógł występować do Naczelnego Sądu Administracyjnego z wnioskami o podjęcie uchwały mającej na celu wyjaśnienie przepisów prawnych, których stosowanie wywołało rozbieżności w orzecznictwie sądów administracyjnych, a także wnosić skargi do sądu administracyjnego oraz uczestniczyć w postępowaniach przed sądami administracyjnymi na prawach przysługujących prokuratorowi.

Projekt ustawy wpłynie też na inne organy administracji, gdyż będą one zobligowane do reagowania na interwencje, zapytania, wnioski Rzecznika Rolników.

[5] Jakie są przewidywane skutki gospodarcze projektowanych rozwiązań?

Projekt wywołuje pozytywne skutki społeczne. Poprzez wsparcie grupy społecznej jaka są rolnicy może przyczynić się do zmniejszenia odsetka osób, które przestają być rolnikami a tym samym pośrednio przyczynić się do zmniejszenia zjawiska kumulowania ziemi i spekulacji na rynku żywności.

[6] Jakie są przewidywane skutki finansowe projektowanych rozwiązań, w szczególności wpływ na sektor finansów publicznych, w tym na budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego?

Wydatki związane z funkcjonowaniem Rzecznika Rolników będą ujmowane w ustawie budżetowej i pokrywane ze środków budżetu państwa, z części której dysponentem jest minister właściwy do spraw rolnictwa, co spowoduje konieczność zwiększenia tej części budżetu państwa o ww. kwoty. W projekcie ustawy uregulowano kwestię maksymalnego limitu wydatków oraz mechanizmów korygujących.

W pierwszych dwóch latach funkcjonowania Rzecznika wystąpią koszty związane z uruchomieniem Biura Rzecznika (np. wydatki majątkowe), natomiast koszty związane z wynagrodzeniami będą wzrastały stopniowo wraz z zatrudnianiem kolejnych osób aż do osiągnięcia stanu docelowego.

Planuje się, że środki finansowe na pokrycie wydatków związanych z funkcjonowaniem Rzecznika Rolników zostaną sfinansowane z części budżetu państwa, której dysponentem jest minister właściwy do spraw gospodarki. Przewiduje się, że w pierwszym roku funkcjonowania Biura Rzecznika koszty jego funkcjonowania wyniosą 8 025 tys. zł (zgodnie z przepisami wprowadzającymi Rzecznik zostanie bowiem powołany w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy), w kolejnym (pierwszym pełnym) roku funkcjonowania Biura Rzecznika koszty jego funkcjonowania wyniosą ok. 20 mln zł, zaś w kolejnych latach będą zbliżone do kosztów funkcjonowania Biura Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców, Biura Rzecznika Finansowego lub Biura Rzecznika Praw Dziecka i wyniosą ok. 19 mln zł rocznie (uwzględniając przyszłą inflację i wzrost poziomu płac w gospodarce). Przewidywane docelowe zatrudnienie w Biurze Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców w przeliczeniu na pełne etaty wyniesie ok. 75 osób.

Wydatki bieżące, takie jak: wydatki na materiały i wyposażenie, zakup energii, usługi telekomunikacyjne, usługi pocztowe, koszty wyjazdów i delegacji służbowych, koszty ekspertyz i analiz, koszt wynajmu powierzchni biurowej, zakup usług pozostałych: ok. 7,5 mln zł. Wydatki na wynagrodzenia wraz z wydatkami pochodnymi od wynagrodzeń: 11,7 mln zł rocznie. W pierwszych dwóch latach funkcjonowania Rzecznika wystąpią koszty związane z uruchomieniem Biura Rzecznika (m.in. wydatki majątkowe, koszty utworzenia stanowisk pracy): 3,2 mln zł.

Projekt nie wpływa na jednostki samorządu terytorialnego oraz jednostki sektora finansów publicznych utworzone na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych

Przyjęte powyżej wyliczenia są tożsame z wyliczeniami przyjętymi podczas powoływania instytucji i biura Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców.

[7] Wykaz źródeł finansowania, jeśli projekt ustawy pociąga za sobą obciążenie budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Projekt finansowany będzie z budżetu państwa, tak jak ma to miejsce w przypadku funkcjonowania innych rzeczników.

[8] Czy projekt ustawy podlega procedurze notyfikacyjnej?

➤ Nie

III. Wymogi określone w art. 34 ust. 2a i 2b regulaminu Sejmu

[9] Czy projekt ustawy zawiera przepisy określające zasady podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej (art. 34 ust. 2a regulaminu Sejmu)?

➤ Nie

[10] Czy wdrożenie projektowanych przepisów spowoduje obciążenia administracyjne mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców (art. 34 ust. 2a regulaminu Sejmu)?

➤ Nie

[11] Czy projekt ustawy zawiera przepisy regulacyjne lub określa wymogi dotyczące świadczenia usług transgranicznych w rozumieniu ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (art. 34 ust. 2b regulaminu Sejmu)?

➤ Nie

Warszawa, 4 marca 2025 r.

BEOS-WPEiM-331/25

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L.dz. SPS-III.020-38.2025

Data wpływu 04.03.2025

Pan

Szymon Hołownia

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o Rzeczniku Rolników (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Robert Telus)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2022 r. poz. 990, ze zm.) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projekt przewiduje ustanowienie Rzecznika Rolników (dalej: Rzecznik).

Zgodnie z proponowaną ustawą Rzecznik ma: strzec praw rolników; czuwać nad należytą realizacją zadań władz publicznych wobec rolników; działać na rzecz równego traktowania rolników i mieszkańców wsi; wspierać ochronę rolników przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi (art. 1 projektu).

Projekt określa w szczególności: zasady powołania i odwołania Rzecznika oraz jego zastępcy (art. 2-5 oraz art. 7 projektu); ograniczenia związane z zajmowanym stanowiskiem (art. 6 projektu); organizację Biura Rzecznika (art. 8 projektu); zadania, kompetencje i obowiązki Rzecznika (art. 9-15, art. 19-20 i art. 22 projektu), zasady finansowania wydatków związanych z funkcjonowaniem Rzecznika (art. 16 projektu).

Rzecznika będzie powoływał Prezes Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw rolnictwa spośród kandydatów zgłoszonych przez związki zawodowe rolników indywidualnych, spełniające ustawowo określone warunki (art. 3 projektu). Jednym z wymogów dla kandydata na stanowisko Rzecznika jest konieczność posiadania polskiego obywatelstwa (art. 2 pkt 1 projektu). Kadencja Rzecznika wyniesie 6 lat, nie będzie można jej odnowić (art. 4 projektu).

Wśród zadań Rzecznika wymieniono: 1) reprezentowanie interesu rolników wobec władz publicznych, w tym także wobec instytucji Unii Europejskiej; 2) opiniowanie projektów aktów normatywnych; 3) pomoc w organizacji mediacji między rolnikami a organami administracji publicznej; 4) współpracę z organizacjami pozarządowymi, społecznymi i zawodowymi; 5) czuwanie nad przestrzeganiem zasad uczciwej konkurencji i uczciwych

praktyk rynkowych w stosunku do rolników i inicjowanie na rzecz rolników postępowań w tym zakresie; 6) inicjowanie i organizowanie działalności edukacyjnej i informacyjnej w zakresie związanym z wykonywaniem działalności rolniczej; 7) podejmowanie innych działań służących ochronie praw rolników (art. 9 projektu).

Zgodnie z projektem w zakresie ochrony praw rolników Rzecznik będzie mógł m.in. występować do właściwych organów z wnioskami o podjęcie inicjatywy ustawodawczej albo wydanie lub zmianę innych aktów prawnych; brać udział w postępowaniu w sprawach cywilnych – na prawach przysługujących prokuratorowi; zwrócić się o wszczęcie postępowania administracyjnego, wnosząc skargi i skargi kasacyjne do sądu administracyjnego, a także uczestniczyć w tych postępowaniach – na prawach przysługujących prokuratorowi (art. 10 projektu).

Podjęcie czynności przez Rzecznika nastąpi z urzędu lub na wniosek (art. 11 projektu).

Projekt zawiera także regulacje odnoszące się do przetwarzania danych osobowych (art. 14 projektu).

Proponowana ustawa ma wejść w życie 1 września 2025 r., z wyjątkiem art. 24 ust. 1, który wejdzie w życie 1 czerwca 2025 r.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem ustawy

Analiza przedmiotu proponowanej ustawy wymaga uwzględnienia:

- 1) art. 45 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (dalej: TfUE) określającego swobodę przepływu pracowników wewnątrz Unii Europejskiej;
- 2) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE¹ (dalej: RODO).

2.1. Zgodnie z art. 45 TfUE zapewnia się swobodę przepływu pracowników wewnątrz UE. Swoboda ta obejmuje zniesienie wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową między pracownikami państw członkowskich w zakresie zatrudnienia, wynagrodzenia i innych warunków pracy. Z zastrzeżeniem ograniczeń uzasadnionych względami porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego i zdrowia publicznego, swoboda ta obejmuje w szczególności prawo ubiegania się o rzeczywiście oferowane miejsca pracy. Postanowienia wskazanego artykułu nie mają zastosowania do zatrudnienia w administracji publicznej.

2.2. RODO ustanawia przepisy o ochronie osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych oraz przepisy o swobodnym przepływie danych osobowych (art. 1 ust. 1 RODO). Akt ten ma zastosowanie

¹ Dz. Urz. UE L 119 z 4.5.2016, s. 1, ze zm.

do przetwarzania danych osobowych w sposób całkowicie lub częściowo zautomatyzowany oraz do przetwarzania w sposób inny niż zautomatyzowany danych osobowych stanowiących część zbioru danych lub mających stanowić część zbioru danych (art. 2 ust. 1 RODO).

Zgodnie z RODO „dane osobowe” oznaczają wszelkie informacje o zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osobie fizycznej (osobie, której dane dotyczą); możliwa do zidentyfikowania osoba fizyczna to osoba, którą można bezpośrednio lub pośrednio zidentyfikować, w szczególności na podstawie identyfikatora takiego jak imię i nazwisko, numer identyfikacyjny, dane o lokalizacji, identyfikator internetowy lub jeden bądź kilka szczególnych czynników określających fizyczną, fizjologiczną, genetyczną, psychiczną, ekonomiczną, kulturową lub społeczną tożsamość osoby fizycznej (art. 4 pkt 1 RODO). Pod pojęciem „przetwarzanie” należy rozumieć operację lub zestaw operacji wykonywanych na danych osobowych lub zestawach danych osobowych w sposób zautomatyzowany lub niezautomatyzowany, taką jak zbieranie, utrwalanie, organizowanie, porządkowanie, przechowywanie, adaptowanie lub modyfikowanie, pobieranie, przeglądanie, wykorzystywanie, ujawnianie poprzez przesłanie, rozpowszechnianie lub innego rodzaju udostępnianie, dopasowywanie lub łączenie, ograniczanie, usuwanie lub niszczenie (art. 4 pkt 2 RODO).

3. Analiza przepisów projektu ustawy pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

3.1. Artykuł 2 pkt 1 projektu przewiduje, że na stanowisko Rzecznika może zostać powołana osoba, która jest obywatelem polskim. Przepis ten wymaga oceny co do zgodności z art. 45 TfUE dotyczącym swobody przepływu pracowników wewnątrz UE.

Zasada swobodnego przepływu pracowników wewnątrz Unii obejmuje zniesienie wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową między pracownikami państw członkowskich w zakresie zatrudnienia.

Postanowienia art. 45 TfUE nie mają jednak zastosowania do zatrudnienia w administracji publicznej (art. 45 ust. 4 TfUE). Wyłączenie to ma charakter wyjątku, nie można więc traktować go rozszerzająco. Jego treść, wraz z pojęciem „administracja publiczna”, jest przedmiotem orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości UE (dalej: Trybunał)².

² Zob. m.in. wyrok Trybunału z 17 grudnia 1980 r. w sprawie Komisja przeciwko Belgii, 149/79, ECLI:EU:C:1980:297, pkt. 10, 12, 18 i 19, wyrok Trybunału z 16 czerwca 1987 r. w sprawie Komisja przeciwko Włochom, 225/85, ECLI:EU:C:1987:284, pkt 7, wyrok Trybunału z dnia 2 lipca 1996 r. w sprawie Komisja przeciwko Grecji, C-290/94, ECLI:EU:C:1996:265, pkt 2, wyrok Trybunału z dnia 30 września 2003 r. w sprawie Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española, C-405/01, ECLI:EU:C:2003:515, pkt 40, wyrok Trybunału z 30 września 2003 r. w sprawie Anker i inni, C-47/02, ECLI:EU:C:2003:516, pkt. 57-60, wyrok Trybunału z 10 września 2014 r. w sprawie Haralambidis, C-270/13, ECLI:EU:C:2014:2185, pkt. 42-45, wyrok Trybunału z 6 października 2015 r. w sprawie

Trybunał stwierdził, że pojęcie administracji publicznej w rozumieniu przepisów TfUE należy interpretować i stosować jednolicie w całej Unii i w związku z tym nie może być w pełni pozostawione uznaniu państw członkowskich. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału art. 45 ust. 4 TfUE będzie miał zastosowanie tylko do stanowisk, które są związane z bezpośrednim lub pośrednim udziałem w wykonywaniu władzy powierzanej przez prawo publiczne oraz funkcji, które mają na celu ochronę ogólnych interesów państwa lub władz publicznych i wymagają zatem od osób dysponujących tymi uprawnieniami istnienia szczególnego relacji solidarności z państwem oraz wzajemności praw i obowiązków leżących u podstaw więzów obywatelstwa. Trybunał stoi na stanowisku, że art. 45 ust. 4 TfUE może być zastosowany wówczas, gdy wykonywanie uprawnień przyznanych przez prawo publiczne odbywa się regularnie i nie jest bardzo niewielką częścią prowadzonej aktywności. Wyłączenia określonego w art. 45 ust. 4 TfUE nie stosuje się natomiast do stanowisk, które podlegają wprowadzić państwu lub innym podmiotom prawa publicznego, jednak nie wiążą się ze współdziałaniem przy wykonywaniu zadań należących do administracji publicznej we właściwym znaczeniu.

Dodatkową wskazówką interpretacyjną może być treść komunikatu Komisji z 11 grudnia 2002 r. dotyczącego swobody przepływu pracowników³ oraz komunikatu Komisji Europejskiej z 13 lipca 2010 r. do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów *Potwierdzenie zasady swobodnego przepływu pracowników: prawa oraz główne zmiany*⁴. Komisja uważa, że wyjątek dotyczący administracji publicznej odnosi się przede wszystkim do sił zbrojnych, policji, wymiaru sprawiedliwości, administracji skarbowej oraz dyplomacji⁵. Może odnosić się do stanowisk w administracji publicznej szczebla centralnego lub lokalnego, których sprawowanie zakłada wykonywanie władzy państwowej, w związku z procesem tworzenia lub stosowania prawa oraz nadzoru nad jednostkami podporządkowanymi. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Komisja podkreśla, że art. 45 ust. 4 TfUE ma charakter wyjątku, który należy interpretować w sposób zawężający, a kryteria kwalifikujące do skorzystania z wyjątku należy rozpatrywać indywidualnie.

Analizując proponowane przepisy, należy ocenić, czy w przypadku Rzecznika ma zastosowanie wyjątek z zakresu swobody przepływu pracowników w ramach UE wskazany w art. 45 ust. 4 TfUE.

Brouillard, C-298/14, ECLI:EU:C:2015:652, pkt. 30–32, wyrok Trybunału z 22 czerwca 2017 r. w sprawie Bechtel, C-20/16, pkt. 34 i 35.

³ Communication from the Commission “Free movement of workers – achieving the full benefits and potential (COM(2002) 694 final). Dokument niedostępny w języku polskim.

⁴ KOM(2010) 373 wersja ostateczna.

⁵ Jednocześnie Komisja Europejska wyraźnie zastrzega, że nie wszystkie stanowiska w wymienionych przez nią dziedzinach administracji publicznej wiążą się ze wykonywaniem władzy publicznej i odpowiedzialnością za ochronę ogólnych interesów państwa.

Zgodnie proponowaną ustawą Rzecznik będzie powoływany przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw rolnictwa spośród kandydatów zgłoszonych przez związki zawodowe rolników indywidualnych (art. 3 projektu). Odwołanie Rzecznika przez Prezesa Rady Ministrów (na wniosek ministra właściwego do spraw rolnictwa) może nastąpić tylko w przypadkach ściśle określonych ustawą (art. 5 projektu). Do zadań Rzecznika należałoby m.in. reprezentowanie interesu rolników wobec władz publicznych; opiniowanie projektów aktów normatywnych; wspieranie organizacji mediacji między rolnikami a organami administracji publicznej; współpracowanie z organizacjami pozarządowymi, społecznymi i zawodowymi; czuwanie nad przestrzeganiem zasad uczciwej konkurencji i uczciwych praktyk rynkowych (art. 9 projektu). W zakresie ochrony praw rolników Rzecznik będzie mógł w szczególności: występować do właściwych organów z wnioskami o podjęcie inicjatywy ustawodawczej albo wydanie lub zmianę innych aktów prawnych; informować właściwe organy o dostrzeżonych nieprawidłowościach w funkcjonowaniu organów administracji publicznej oraz o dostrzeżonych barierach i utrudnieniach w zakresie wykonywania działalności rolniczej; występować do Sądu Najwyższego z wnioskiem o rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego; wnosić skargę nadzwyczajną; brać udział w postępowaniu w sprawach cywilnych – na prawach przysługujących prokuratorowi; występować do Naczelnego Sądu Administracyjnego z wnioskami o podjęcie uchwały mającej na celu wyjaśnienie przepisów prawnych, których stosowanie wywołało rozbieżności w orzecnictwie sądów administracyjnych; zwrócić się o wszczęcie postępowania administracyjnego, wnosić skargi i skargi kasacyjne do sądu administracyjnego, a także uczestniczyć w tych postępowaniach – na prawach przysługujących prokuratorowi; żądać wszczęcia przez uprawnionego oskarżyciela postępowania przygotowawczego w sprawach o przestępstwa wszczynane z urzędu (art. 10 projektu).

Uwzględniając szczególną pozycję ustrojową Rzecznika, zakres jego zadań oraz jego kompetencje, należy uznać, że sprawowanie tego urzędu będzie wymagało istnienia szczególnych relacji w stosunku do państwa, wynikających z więzów obywatelstwa. Pełnienie funkcji Rzecznika byłoby więc zatrudnieniem w administracji publicznej, spełniającym kryterium wyjątku przewidzianego w art. 45 ust. 4 TfUE. W związku z tym należy stwierdzić, że w analizowanym przypadku wymóg obywatelstwa polskiego jest usprawiedliwiony, zasada swobody przepływu pracowników nie ma zastosowania, a projektowany przepis nie jest sprzeczny z prawem UE.

3.2. W art. 14 projektu przewidziano możliwość przetwarzania danych osobowych przez Rzecznika. Przepis ten wymaga oceny co do zgodności z RODO.

W art. 6 RODO wskazano podstawy przetwarzania danych osobowych w ogólności (z wyłączeniem danych wymienionych w art. 9). Zgodnie

z wymienioną regulacją przetwarzanie jest zgodne z prawem wyłącznie w przypadkach, gdy (i w takim zakresie, w jakim) spełniony jest co najmniej jeden z określonych w tym przepisie warunków.

W art. 9 RODO określono zasady przetwarzania szczególnych kategorii danych osobowych. Przepis ten zakazuje przetwarzania wspomnianych danych, chyba że zostanie spełniony jeden z warunków określonych w art. 9 ust. 2 RODO. Wprawdzie w art. 14 projektu przewidziano zakaz przetwarzania niektórych szczególnych kategorii danych osobowych, o których mowa w art. 9 ust. 1 RODO, jednak katalog danych określonych w wymienionym przepisie RODO jest szerszy i obejmuje także dane ujawniające przynależność do związków zawodowych oraz dane dotyczące zdrowia. Zgodnie z art. 9 ust. 2 RODO zakaz przetwarzania tych danych nie ma zastosowania, jeżeli spełniony jest jeden ze wskazanych warunków.

Zgodnie z art. 14 projektu Rzecznik będzie mógł przetwarzać wszelkie informacje niezbędne do realizacji swoich ustawowych zadań, w tym dane osobowe. Nie będzie mógł przetwarzać danych ujawniających pochodzenie rasowe lub etniczne, poglądy polityczne, przekonania religijne lub filozoficzne, przynależność wyznaniową, danych genetycznych, danych biometrycznych oraz danych dotyczących seksualności lub orientacji seksualnej. Rzecznik będzie mógł odmówić ujawnienia danych osobowych osoby, od której uzyskał informację wskazującą na naruszenie praw rolnika, oraz osoby, której naruszenie dotyczy, a także dokumentacji zgromadzonej w toku badania sprawy, w tym także wobec organów władzy publicznej, jeżeli uzna to za niezbędne dla ochrony wolności, praw i interesów jednostki. W przypadku gdy zatajenie informacji (w tym danych osobowych lub dokumentacji zgromadzonej w toku badania sprawy) prowadziłoby do zagrożenia życia lub zdrowia innych osób lub mogłoby zagrażać bezpieczeństwu lub porządkowi publicznemu, Rzecznik nie będzie mógł odmówić ujawnienia takich informacji. Administratorem danych osobowych będzie Rzecznik. Projekt zakłada, że administrator będzie mógł dopuścić do przetwarzania danych osobowych tylko osoby posiadające pisemne upoważnienie (po uzyskaniu od nich pisemnego zobowiązania do zachowania tych danych w tajemnicy).

Analiza art. 14 projektu prowadzi do wniosku, że proponowana regulacja spełnia kryteria przetwarzania danych osobowych określone w RODO.

W odniesieniu do przetwarzania przez Rzecznika danych osobowych w ogólności, innych niż określone w art. 9 RODO, jako podstawę przetwarzania należy wskazać art. 6 ust. 1 lit. e RODO, zgodnie z którym przetwarzanie danych osobowych jest zgodne z prawem wówczas, gdy jest ono niezbędne do wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym lub w ramach sprawowania władzy publicznej powierzonej administratorowi. Ponadto, jak stanowi art. 6 ust. 3 RODO, podstawa przetwarzania musi być określona w prawie Unii Europejskiej lub w prawie krajowym, zaś w odniesieniu do celu przetwarzanie

musi być niezbędne do wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym lub w ramach sprawowania władzy publicznej powierzonej administratorowi.

W zakresie przetwarzania przez Rzecznika szczególnych kategorii danych osobowych określonych w art. 9 ust. 1 RODO jako podstawę przetwarzania należy wskazać art. 9 ust. 2 lit. g RODO, na mocy którego przetwarzanie danych osobowych jest zgodne z prawem, gdy jest niezbędne ze względów związanych z ważnym interesem publicznym, na podstawie prawa Unii lub prawa państwa członkowskiego, które są proporcjonalne do wyznaczonego celu, nie naruszają istoty prawa do ochrony danych i przewidują odpowiednie i konkretne środki ochrony praw podstawowych i interesów osoby, której dane dotyczą.

Wobec powyższego należy uznać, że proponowane rozwiązania w zakresie, w którym dotyczą ochrony danych osobowych, nie są sprzeczne z przepisami RODO.

4. Konkluzje

Poselski projekt ustawy o Rzeczniku Rolników nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Autor:

Konrad Kuszel

ekspert ds. legislacji

w Biurze Ekspertyz

i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:

Wicedyrektor Biura Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślik

/podpisano elektronicznie/

Warszawa, 4 marca 2025 r.

BEOS-WPEiM-332/25

WYDZIAŁ OŚWIATY I PRZEDSIĘWZIĘCIA SEJMU
L.dz. ~~SPS~~ III. 020.38.2025
04.03.2025
Data wpływu

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie stwierdzenia, czy poselski projekt ustawy o Rzeczniku Rolników (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Robert Telus) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a ust. 1 regulaminu Sejmu

Projekt przewiduje ustanowienie Rzecznika Rolników (dalej: Rzecznik).

Zgodnie z proponowaną ustawą Rzecznik ma: strzec praw rolników; czuwać nad należytą realizacją zadań władz publicznych wobec rolników; działać na rzecz równego traktowania rolników i mieszkańców wsi; wspierać ochronę rolników przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi (art. 1 projektu).

Projekt określa w szczególności: zasady powołania i odwołania Rzecznika oraz jego zastępcy (art. 2-5 oraz art. 7 projektu); ograniczenia związane z zajmowanym stanowiskiem (art. 6 projektu); organizację Biura Rzecznika (art. 8 projektu); zadania, kompetencje i obowiązki Rzecznika (art. 9-15, art. 19-20 i art. 22 projektu), zasady finansowania wydatków związanych z funkcjonowaniem Rzecznika (art. 16 projektu).

Rzecznika będzie powoływał Prezes Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw rolnictwa spośród kandydatów zgłoszonych przez związki zawodowe rolników indywidualnych, spełniające ustawowo określone warunki (art. 3 projektu). Jednym z wymogów dla kandydata na stanowisko Rzecznika jest konieczność posiadania polskiego obywatelstwa (art. 2 pkt 1 projektu). Kadencja Rzecznika wyniesie 6 lat, nie będzie można jej odnowić (art. 4 projektu).

Wśród zadań Rzecznika wymieniono: 1) reprezentowanie interesu rolników wobec władz publicznych, w tym także wobec instytucji Unii Europejskiej; 2) opiniowanie projektów aktów normatywnych; 3) pomoc w organizacji mediacji między rolnikami a organami administracji publicznej; 4) współpracę z organizacjami pozarządowymi, społecznymi i zawodowymi; 5) czuwanie nad przestrzeganiem zasad uczciwej konkurencji i uczciwych praktyk rynkowych w stosunku do rolników i inicjowanie na rzecz rolników postępowań w tym zakresie; 6) inicjowanie i organizowanie działalności edukacyjnej i informacyjnej w zakresie związanym z wykonywaniem działalności rolniczej; 7) podejmowanie innych działań służących ochronie praw rolników (art. 9 projektu).

Zgodnie z projektem w zakresie ochrony praw rolników Rzecznik będzie mógł m.in. występować do właściwych organów z wnioskami o podjęcie inicjatywy ustawodawczej albo wydanie lub zmianę innych aktów prawnych; brać udział w postępowaniu w sprawach cywilnych – na prawach przysługujących prokuratorowi; zwrócić się o wszczęcie postępowania administracyjnego, wnosząc skargi i skargi kasacyjne do sądu administracyjnego, a także uczestniczyć w tych postępowaniach – na prawach przysługujących prokuratorowi (art. 10 projektu).

Podjęcie czynności przez Rzecznika nastąpi z urzędu lub na wniosek (art. 11 projektu).

Proponowana ustawa zawiera także regulacje odnoszące się do przetwarzania danych osobowych (art. 14 projektu).

Projekt ustawy nie zawiera przepisów, które mają na celu wykonanie prawa Unii Europejskiej.

Poselski projekt ustawy o Rzeczniku Rolników **nie stanowi projektu ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej** w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu.

Autor:

Konrad Kuszel

ekspert ds. legislacji

w Biurze Ekspertyz

i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:

Wicedyrektor Biura Ekspertyz

i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślik

/podpisano elektronicznie/

1001-1.0280.72.2025

Pan

Dariusz Salamończyk

Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu

Szanowny Panie Ministrze,

W odpowiedzi na pismo z dnia 25 lutego 2025 r., nr SPS-III.020.38.2025, dotyczące poselskiego projektu ustawy o Rzeczniku Rolników (brak numeru druku sejmowego), przekazanego Prokuratorowi Generalnemu do wyrażenia opinii w trybie art. 3 § 1 pkt 12 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze ((Dz. U. z 2024 r., poz. 390), uprzejmie informuję, że nie przedstawiam opinii o tym projekcie, normującym problematykę leżącą poza zakresem zadań prokuratury.

Należy jedynie zgłosić uwagę do art. 10 ust. 1 pkt 9 projektowanej ustawy, w którym użyto zapisu, że Rzecznik Rolników może „żądać wszczęcia przez uprawnionego oskarżyciela postępowania przygotowawczego w sprawach o przestępstwa wszczynane z urzędu”. Zamiast wyrazu „wszczynane” należałoby użyć wyrazu „ścigane”. Pojęcie „czynu ściganego z urzędu” odnosi się do art. 10 § 1 Kodeksu postępowania karnego i statuowanej tam zasady legalizmu. Na gruncie tej zasady sformułowane zostało funkcjonujące w procedurze karnej stanowisko, że zasada legalizmu odnosi się do ścigania przestępstw z urzędu, co następuje poprzez wszczęcie i prowadzenie postępowania przygotowawczego.

Łączę wyrazy szacunku,

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L. dz. SPS-III.020.38.2025

Data wpływu 17.03.2025r.

Adam Bodnar
Adam Bodnar